

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОБСЛУГОВУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО МІСТА (на прикладі м.Ужгорода)

В статті розглядається сучасний стан та основні проблеми розвитку системи обслуговування середнього міста на прикладі м.Ужгорода

Ключові слова: культурно-побутове обслуговування, соціально-планувальна структура.

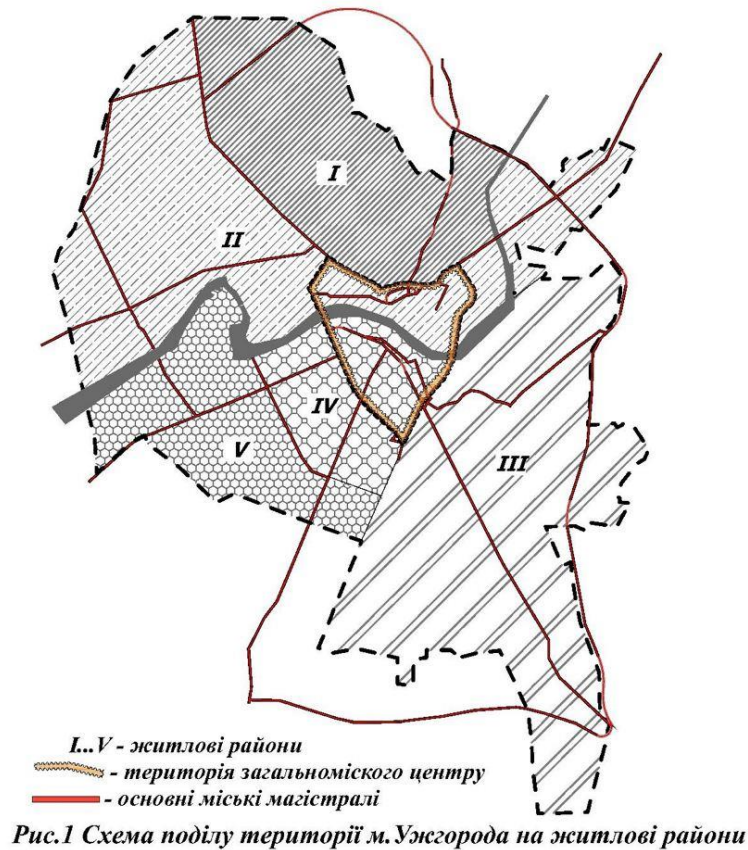
Соціальний аспект планування міських територій завжди був і залишається найбільш актуальним питанням міського будівництва. Не менш важливою є організація відповідного просторового середовища для спілкування жителів у процесі задоволення їхніх побутових потреб, що пов'язано з роллю міста в системі розселення, зі специфікою способу життя в місті та принципами структурування його житлового середовища. Важливу роль в цьому питанні відводять правильній організації системи обслуговування, вдосконаленню типологічної структури елементів цієї системи, питанню структурування житлових територій та збереженню природного середовища міста. До сьогодні, здебільшого, увага дослідників і проектувальників концентрувалася в основному на проблемах великих міст та мегаполісів, при цьому ігноруючи потреби і можливості малих та середніх міст. Загальноприйняті тут методи типового проектування, хоча і забезпечують загальне функціонування міського організму, але приводять локальних проблем розвитку всіх складових системи міста.

Наукові дослідження та обширний практичний досвід житлового та культурно-побутового будівництва показав, що соціальний аспект забезпечення комплексності розвитку міста передбачає приведення характеристик розвитку цієї сфери у відповідність з роллю міста в територіальних соціально-економічних системах різних рівнів. Система обслуговування міста стає важливим містоформуєчим фактором, значення якого для середнього міста значно посилюється.

Ужгород – адміністративний центр Закарпатської області та Ужгородського району. Територія міста займає площу близько 40 км², адміністративно її умовно поділено на 17 мікрорайонів, які носять історично сформовані назви: Боздош, Болотина, Вербник, Галагов, Горяни, Доманинці, Дравці, Кальварія, Минай, Підзамковий, Промисловий, Радванка, Станційний, Сторожниця, Цегельня, Червениця, Шахта.

У ході аналізу планувальної структури міста Ужгорода, було виявлено, що фактор соціально-планувальної організації житлових територій на

сьогоднішній день враховано недостатньо. Основними структурними елементами міста є планувальні і житлові райони (в сельбищній зоні) та промислові райони. Генеральним планом територію міста поділено на два планувальні райони, які в свою чергу, утворюють 5 житлових районів. (Рис1).

Планувальний розвиток Ужгорода, як середнього міста, має свої особливості.

В першу чергу – це архітектурно-планувальна спадщина, яка відіграла основну роль у формуванні соціально-планувальної структури міста загалом та системи обслуговування зокрема. Формування та перетворення планувальної структури міста здійснювалося на фоні поступового історичного розвитку, залежно від політичних і економічних умов які постійно змінювалися, і, як наслідок, – сполучення різних містобудівних принципів.

По-друге – концентрація переважаючої кількості складових міської системи обслуговування в загальноміському центрі. Загальноміський центр є головною ланкою в системі суспільних центрів, і володіє найбільшими соціально-просторовими перевагами як для населення, так і для суспільного виробництва. Так слід відмітити дисбаланс у розташуванні шкіл та дитсадків – концентрацію та перевантаженість освітніх закладів в історичному ядрі міста де не багато житла. Також існує нерівномірний попит на різні заклади. Школи та дитсадки які не користуються популярністю серед мешканців є недостатньо завантаженими. Причинами цього є історичні та демографічні

особливості міста. В місті функціонують школи з угорською та словацькою мовами навчання, різнопрофільні ліцеї та гімназії з поглибленим вивченням тих чи інших предметів, що впливає на рівень попиту закладу (Рис. 2). Тобто популярність чи непопулярність тих чи інших закладів стає вагомою причиною міграції населення. Така концентрація містоутворюючої діяльності в загальноміському центрі призводить до праценадлишковості і дисбалансу населення відносно міських потоків транспорту.

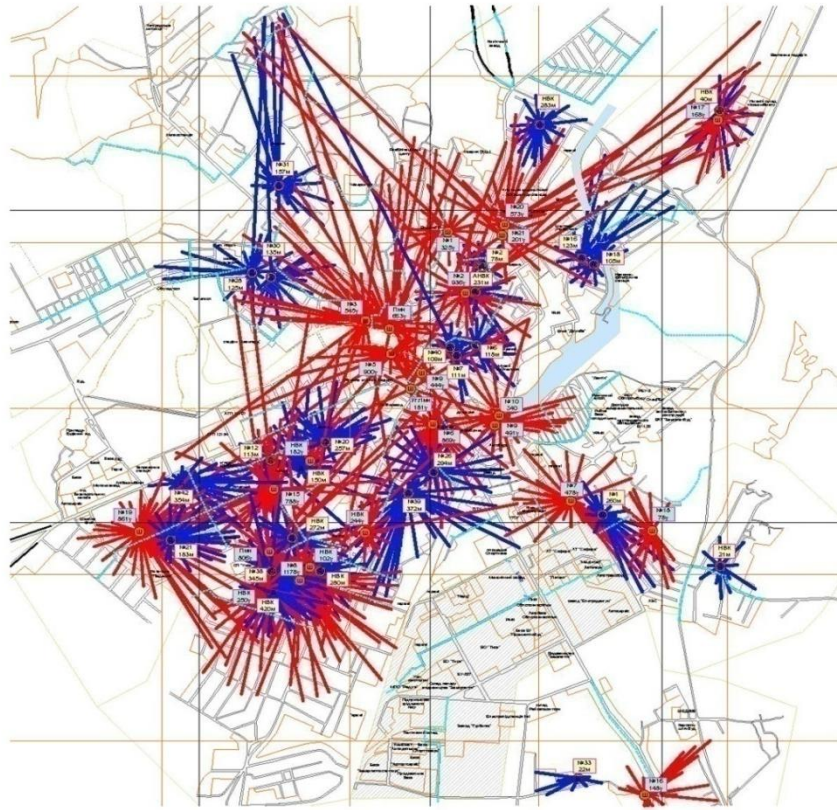

Рис.2 Схема розміщення та зон впливу дошкільних закладів та шкіл м. Ужгорода

Слід відмітити також щільне та нерівномірне розміщення закладів обслуговування по території міста, що, в певній мірі, є причиною численних транспортних заторів. Адже дисбаланс в розташуванні закладів обслуговування створює проблеми у доступності до них та зменшує пропускну здатність вулиць. Таким чином утворюється замкнена транспортна система, що гальмує нормальний функціональний розвиток міста. Концентрація закладів і підприємств обслуговування на визначеній території спонукає до концентрації населення. І навпаки у місцях найбільшого скупчення населення спостерігається постійне збільшення кількості закладів обслуговування і підвищення популярності маршруту.

Отже можна виділити наступні особливості розвитку середнього міста: визначальна роль архітектурно-планувальної спадщини у формуванні соціально-планувальної структури міста; значна концентрація провідних функцій в центрі і їх розосередження на решті частини міста; дисбаланс у

розташуванні закладів обслуговування та нерівномірний попит на різні заклади, історичні та демографічні особливості міста.

Вищезгадані особливості розвитку міста призвели до певних труднощів у організації та функціонуванні як системи обслуговування, так і міста загалом. В першу чергу це нерівномірне навантаження транспортної мережі; хаотичне розташування та динамічне перепрофілювання закладів обслуговування різних рівнів, що провокує обвал соціально-планувальної організації та замкнутість міської системи; порушення норм доступності до цих закладів, тощо.

Наслідком вищевказаного є загострення соціальних та містобудівних протиріч, таких як: збільшення щоденних маятникових міграційних потоків населення, збільшення психологічних перевантажень, збільшення обміну квартир, та пошук нових місць прикладення праці. Тому зазначене потребує подальшого покращення містобудівного регулювання та пропозицій щодо більш досконалих методів містобудівної організації та діяльності в середньому місті.

Список використаних джерел

1. Дёмин Н.М. Управление развитием градостроительных систем. – К.: Будивельник, 1991. – 184с.
2. Социально-культурные функции города и пространственная среда / Под ред. Л.Б. Когана. – М.: Стройиздат, 1982. – 177 с.
3. Голик.Й.М. Містобудівний розвиток Ужгорода в системі регіонального розселення. дис. канд. тех.наук: 05.23.20 / Київський національний ун-т будівництва і архітектури. - К., 2004.
4. Рекомендации по расчету и размещению учреждений системы общественного обслуживания с учетом культурно-бытовых связей в городе / ЦНИИЭП учебных зданий. – М.: Стройиздат, 1989. – 48 с.
5. Плешкановська А.М. Функціонально-планувальна оптимізація використання міських територій. – К.: Інститут Урбаністики, 2005. – 190 с.

Аннотация

В статье рассматривается современное состояние и основные проблемы развития системы обслуживания среднего города на примере Ужгорода

Ключевые слова: культурно-бытовое обслуживание, социально-планировочная структура

Annotation

The article describes the the current state and main problems of the service system as an example of medium size city, exemplified by the city of Uzhgorod

Key words: cultural and utility services, social-planning structure